

26.02.2018

PL 1 00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Opetus- ja kulttuuriministeriö

§ 108

Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle luonnoksesta esitykseksi eduskunnalle lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

HEL 2018-000916 T 03 00 00

Lausunto

Kaupunginhallitus antoi seuraavan lausunnon opetus- ja kulttuuriministeriölle:

Keskeisten muutosten tarkastelu ja kannanotot

Lukiokoulutuksen rakenne

10 § Oppimäärien tavoitteelliset suorittamisajat, mitoitus ja laajuus

Lakiesityksen mukaan lukiokoulutus muodostaisi oppimäärän, jonka tavoitteellinen suorittamisaika on kolme vuotta. Lukiokoulutusta järjestettäisiin edelleen erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuina oppimäärinä. Oppimäärien ja niihin kuuluvien opintojen mitoituksen perusteena käytettäisiin opintopisteitä. Nuorille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus olisi 150 opintopistettä ja aikuisille tarkoitetun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus 90 opintopistettä. Yksi nykyinen kurssi vastaisi kahta opintopistettä.

Helsingin kaupunki toteaa, että opintopisteiden käyttäminen lukio-opintojen mitoituserusteena on kannatettavaa, koska se edistää lukiokoulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen välisen yhteistyön toteuttamista ja korkeakouluopintojen hyväksi lukemista lukiokoulutuksen oppimäärään. Huolena on kuitenkin se, että opintopisteisiin siirtyminen on pelkkä tekninen toimenpide.

11 § Oppimäärän sisältö

Lakiesityksen lähtökohtana on, että laajan yleissivistyksen edellyttämää vahvaa tietopohjaa ei ole mahdollista saavuttaa, jos opinnot ovat sisältöltään liian kapea-alaisia. Siksi lukiokoulutuksen oppimäärä sisältäisi

26.02.2018

PL 1 00099 HELSINGIN KAUPUNKI

edelleen laajasti eri oppiaineryhmien kaikille opiskelijoille pakollisia opintoja (18 oppiainetta). Oppimäärä sisältäisi äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opintoja, matemaattisluonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, mukaan lukien uskonto tai elämänskatsomustieto, taito- ja taideaineiden opintoja sekä opinto-ohjausta. Terveystietoa ei ole enää yksittäisenä oppiaineena mainittu laissa, mutta terveystieto voisi edelleen sisältyä säännöksessä tarkoitettuihin humanistis-yhteiskunnallisiin opintoihin. Taito- ja taideaineiden opinnot olisivat jatkossakin vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka suorittavat lukiokoulutuksen aikuisille tarkoitettuna oppimäärän mukaan.

Helsingin kaupunki kannattaa lakiesityksen mukaisia laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Laaja-alaiseen osaamiseen kuuluvat esimerkiksi oppiainerajat ylittävien ilmiöiden ja kokonaisuuksien hallintaa ja ymmärtäminen, oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot, kriittinen ajattelu, tiedonhankintataidot, tietotekniset taidot, kansainvälisyystaidot, työelämä- ja yrittäjyystaidot sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot. Temaattisissa opinnoissa voitaisiin hyödyntää joustavasti ja monipuolisesti esimerkiksi useisiin oppiaineisiin liittyviä sisältöjä ja ajankohdattaisia ilmiöitä, yhteistyötä alueen työnantajien ja järjestöjen kanssa sekä projekti- ja ryhmämuotoisia työskentelytapoja.

Oppiainerajat ylittävät opinnot ovat kannatettavia ja ne kehittävät laaja-alaisen osaamisen taitoja. Nämä ovat keskeisiä jatko-opinnoissa ja antavat hyvät valmiudet myöhemmin työelämään. Haasteeksi voi muodostua oppiainerajat ylittävien opintojen arviointi, koska se perustuu lukiokoulutuksen mukaan edelleen yksittäisen oppiaineen arviointikriteereihin, ei laaja-alaiseen osaamiseen.

Jatko-opintoihin siirtyminen ja opinto-ohjaus

25 § Oikeus saada opetusta ja opintojen ohjausta

Pykälässä säädettäisiin voimassa olevaa lakia täsmällisemmin opiskelijan oikeudesta saada opintojen ohjausta. Opintojen ohjaus tukee opiskelijaa opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä.

Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla olisi oikeus saada säännöllisesti oppiainemuotoisen opinto-ohjauksen lisäksi opiskelijan tarpeiden mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta.

26.02.2018

PL 1 00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Helsingin kaupunki toteaa, että opinto-ohjaajapalveluiden tarve ja toteuttamistavat vaihtelevat koulutuksen järjestäjittäin ja lukioittain. Tästä syystä kaavamaisen suhdelukusääntelyn sijaan (X opiskelijaa / opinto-ohjaaja) on perustellumpaa asettaa ohjaukselle sisällöllisiä vaatimuksia. On kannatettavaa, että opiskelijan oikeutta saada opintojen ohjausta ehdotetaan vahvistettavaksi säätämällä ohjauksen säännöllisyydestä sekä opiskelijan oikeudesta saada ohjausta henkilökohtaisen opintosuunnitelmansa laatimiseen ja päivittämiseen.

Jotta lukiot voivat taata opiskelijan oikeuden saada henkilökohtaista ohjausta säännöllisesti, edellyttää se lisäresursseja opinto-ohjaukseen. Lisäksi aineenopettajien ohjausosaamista tulisi laajentaa ja järjestää siihen liittyvää koulutusta. Tämä tukisi koko koulu ohjaa -periaatetta.

Opiskelijalla olisi oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos opiskelijan opiskeluoikeus on päättymässä tai opiskelija on ilmoittanut eroamisestaan. Säännös olisi uusi ja tarpeen lukio-opintojen keskeyttävien opiskelijoiden ohjaamiseksi muihin opintoihin ja mahdollisen syrjäytymisvaaran minimoimiseksi.

Voimassa olevassa lainsäädännössä lukiokoulutuksen opinto-ohjaajilla ei ole niin sanottua seuraamistehtävää eli velvollisuutta seurata lukio-koulutuksen oppimäärän ja ylioppilastutkinnon suorittaneiden henkilöiden myöhempää sijoittumista jatko-opintoihin.

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella henkilöllä, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, olisi oikeus saada jatko-opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin liittyvää ohjausta. Ohjausta olisi oikeus saada oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana ja ohjausta antaisi koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa oppimäärä on suoritettu. Ohjausta ei olisi välttämätöntä antaa juuri siinä oppilaitoksessa, jossa opiskelija on lukiokoulutuksen oppimäärän suorittanut. Koulutuksen järjestäjä voisi myös toteuttaa ohjauksen keskitetysti. Ohjausta olisi annettava pyydettyäessä.

Lakiin ehdotettu jälkiohjausvelvoite on kannatettava asia nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Se tukee myös nuorisolain (1285/2016) mukaista alle 29-vuotiaille tarkoitettua etsivää nuorisotyötä. On luontevaa, että lukiosta valmistunut opiskelija ottaa yhteyttä oman lukion opinto-ohjaajaan. Helsingin kaupunki toteaa, että ohjausta on luontevaa antaa siinä oppilaitoksessa, jossa opiskelija on lukiokoulutuksen oppimäärän suorittanut. Tätä varten tarvitaan lisää opinto-ohjaajia. Lukion opinto-ohjauksen ja keskitetyn ohjauksen (Ohjaamot) ja TE-toimistojen ammatinvalinnan ohjauksen yhteistyötä tulee lisätä ja tunnistaa ne lukio-opiskelijoiden ohjaustarpeet, jotka tällä hetkellä jäävät katveeseen. Jälkiohjausvelvoite ja kaikki muutkin ohjauksen lisätehtävät vaati-

26.02.2018

PL 1 00099 HELSINGIN KAUPUNKI

vat lisäresurssia, joka pitäisi näkyä kunnille maksettavissa lukiokoulutuksen valtionosuuksissa.

26 § Henkilökohtainen opintosuunnitelma

Pykälässä säädettäisiin opiskelijan henkilökohtaisesta opintosuunnitelmasta, joka on säännöksenä uusi mutta vastaisi voimassa olevien lukion opetussuunnitelman perusteiden sanamuotoa. Lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi lukio-koulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatisi henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Helsingin kaupunki kannattaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman kirjaamista lakiin.

Oppimisen tukea lukiolaisille

25 § Oppimisen tuki

Oppimisen tuesta tai erityisopetuksesta ei säädetä voimassa olevassa lukiokoulutusta koskevassa lainsäädännössä. Uudella pykälällä voitaisiin varmistaa, että perusopetuksen päättävillä nuorilla on tosiasialliset mahdollisuudet siirtyä opiskeluedellytyksiään ja omaa kiinnostustaan vastaaviin toisen asteen opintoihin.

Lakiesityksen mukaan erityisopetus olisi aineenopetuksen ohella annettavaa opetusta, jossa esimerkiksi autettaisiin opiskelijaa keskittymis- tai muista oppimisvaikeuksista johtuvissa haasteissa ja opiskelutekniikojen omaksumisessa ja annettaisiin näihin liittyvää ohjeistusta ja harjoitteita. Tarkoituksena on, että erityisopetus olisi erityisopettajan antama ja opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettuun asetukseen (986/1998) lisättäisiin säännökset lukion erityisopettajan kelpoisuudesta. Muuta oppimisen tukea voisi olla esimerkiksi muun opetuksen ohella annettava oppiaineeseen liittyvä tuki- tai lisäopetus sekä lisäajan antaminen tai muut vastaavat toimenpiteet kuulusteluissa tai muissa osaamisen osoittamiseen liittyvissä tilanteissa. Erityisopettajilla on käytännössä myös aineenopettajia tukeva konsultatiivinen rooli opetuksen toteuttamiseen liittyvissä kysymyksissä.

Tuen tarvetta tulisi arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Tukitoimet kirjattaisiin opiskelijan pyynnöstä tämän henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Oppimisen tuen saaminen ei edellyttäisi lääketieteellistä diagnoosia tai muuta lääkärin lausuntoa, mutta opiskelijan suostumuksella tällaista selvitystä voitaisiin hyödyntää tuen tarpeen arvioinnissa.

26.02.2018

PL 1 00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Helsingin kaupunki kannattaa, että oppimisen tuki tuodaan lainsäädännöllä tasapuolisesti kaikille lukiolaisille. Tuen tarjoamisessa on kansallisesti suuresti vaihtelua, eivätkä opiskelijat ole olleet tasa-arvoisessa asemassa. On hyvä lisäys, että opiskelijalla, jolla oppimisvaikeuksien vuoksi on vaikeuksia suoritua opinnoistaan, olisi oikeus saada tarpeidensa mukaista tukea.

Tiiviimpää korkeakouluyhteistyötä

8 § Yhteistyö ja koulutuksen hankkiminen

Pykälä sisältäisi koulutuksen järjestäjän yleisen velvollisuuden olla yhteistyössä muiden opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen kanssa sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Säännöksessä nostettaisiin nykyistä vahvemmin esiin lukiokoulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen välinen yhteistyö.

Voimassa olevaan lukiolakiin nähden yhteistyövelvoitteesta poistettaisiin alueellisuuskriteeri, eikä säännöksessä muutenkaan määriteltäisi tarkemmin niiden koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen tai työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden piiriä, joiden kanssa lukiokoulutuksen järjestäjän olisi oltava yhteistyössä. Nykyaikaisten verkko- ja etäyhteyksien hyödyntäminen mahdollistaa myös uudenlaisia yhteistyön muotoja kansainvälisesti sekä erityisesti sellaisilla alueilla, joilla oppilaitosten väliset etäisyydet asettavat haasteita yhteistyön toteuttamiselle.

Helsingin kaupunki kannattaa ehdotusta, että lukiolaisissa säädetään tarkemmin velvollisuudesta järjestää osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa, jolloin opiskelijoilla on mahdollisuus päästä tutustumaan ja suorittaa korkeakouluopintoja jo lukio-opintojen aikana. On tarkoituksenmukaista, että lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyön tarkemmat muodot ja määrittely pohjautuvat aina paikallisiin tarpeisiin ja olosuhteisiin. Yhteistyön toteuttamisessa on kuitenkin huomioitava, että korkeakoululainsäädäntöön ei sisälly vastavuoroista velvoitetta lukiokoulutuksen suuntaan.

Helsingin kaupunki haluaa korostaa kansainvälisyyden ja työelämäyhteistyön merkitystä lukio-opinnoissa. Jokaisella lukiolaisella tulee olla todellinen mahdollisuus kansainvälisiin kokemuksiin ja lukio-opintojen opintojaksot tulee toteuttaa siten, että opiskelijoiden työelämä- ja urajyysosaaminen vahvistuu.

Ylioppilastutkinnon järjestäminen

1 § Ylioppilastutkinto

26.02.2018

PL 1 00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Ylioppilastutkinto pitäisi voida suorittaa paitsi suomen tai ruotsin kielellä, myös englannin kielellä.

6 a§ Kokeiden uusiminen

Voimassa olevassa lainsäädännössä uusimismahdollisuudesta on säädetty ylioppilastutkinnosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa, mutta yksilön oikeuksia koskevana siitä tulisi säätää lain tasolla. Korkeakoulujen uudistuvat opiskelijavalinnat ja ylioppilastutkinnon painoarvon lisääminen edellyttävät, että ylioppilastutkinnon kokeita olisi mahdollista uusia nykyistä joustavammin.

Lakiesityksen mukaan hyväksytyt kokeet saisi uusia rajoituksetta. Ylioppilastutkinnon suorittamisen aikana kokelaalla olisi oikeus uusia hylätty koe kolme kertaa. Tutkinnon suorittanut henkilö saisi uusia hylätty kokeen rajoituksetta.

Helsingin kaupunki kannattaa, että ylioppilaskokeen saisi uusia rajoittamasti, mutta siten että uusintakokeet järjestetään siinä lukiossa missä opiskelija on suorittanut ylioppilastutkinnon.

Esitykset taloudelliset vaikutukset

Hallitusohjelmassa on linjaus, että pidättäydytään uusien, kuntien menoja lisäävien tehtävien ja velvoitteiden antamisesta ilman, että samalla päätetään vastaavan suuruista velvoitteiden karsimisista tai uusien velvoitteiden täysimääräisestä rahoittamisesta. Helsingin kaupunki katsoo, että suurten kasvukeskusten oppilaitosten mahdollisuudet vastata kasvavaan palvelutarpeeseen tulee lainmuutoksessa turvata. Lakiesityksen ehdotetuista toimenpiteistä henkilökohtaisen opinto-ohjauksen lisääminen, oppimisen tuen laajentuminen sekä ylioppilaskirjoitusten uusimisrajoitusten poistuminen aiheuttavat lisäkustannuksia. Esityksen mukaan lukiokoulutuksen järjestäjille aiheutuisia valtakunnallisesti lisäkustannuksia vuonna 2021 yhteensä 3,61 miljoonaa euroa ja 7,62 miljoonaa euroa vuodesta 2022 lähtien. Helsingin kaupungin laskennallinen osuus olisi noin 11 prosenttia kokonaiskustannuksista. Jotta toimenpiteet toteutuisivat, on valtion turvattava niiden riittävä rahoitus.

Lakiesityksen mukaan lisäkustannukset korvattaisiin kunnille pienentämällä kunnan omarahoitusosuutta lukiokoulutuksen käyttökustannuksista, mikä on kannatettava asia. Lukiokoulutuksen yksikköhintoja tulee korottaa riittävästi siirtymävaiheessa, jotta ehdotetut toimenpiteet voidaan toteuttaa.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

26.02.2018

PL 1 00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Lisätiedot

Hilkka Tapiolinna, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36185
hilkka.tapiolinna(a)hel.fi
Tero Niininen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 25915
tero.niininen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 OKM lausuntopyyntö 24.1.2018
- 2 Opetus- ja kulttuuriministeriö, hallituksen esitys eduskunnalle lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Pöytäkirjanote on lähetetty asianosaiselle 5.3.2018.

Kaupunginhallitus

Jenni Björksten
pöytäkirjanpitäjä